

Politik Bilim

Dünü Aydınlatanlar...

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Bir okuyucumuz soruyordu:

***‘Hürkuş’ adı verilen uçak İsviçre yapımı Pilatus PC-9 uçağıdır
TUSAŞ bunun nesini geliştirmiş? Biz de sormuştuk; yanıt gelmedi...***

Hürkuş’la ilgili yazdıklarım bazı genç okuyucularda merak uyandırmış: Cumhuriyet’in en genç dönemi ve o dönemde uçak yapmaya girişen insanlar! Gerçekten de merak edilmeyecek gibi değil. Anlatmak uzun sürer. En iyisi, o dönemin, geleceği düşleyebilen, ülkeleri için yaşanılabilir bir gelecek öngörebilen atılcı insanlarının öykülerini okumak... Eskiden ‘yurtseverlik’ gibi bir kavram olduğunu hatırlayabilmek için de bu çok iyi olur.

Genç okuyucularına, meraklarını gidermek için, hemen söyleyebileceğim bir kitap var: TMMOB’nin bu yıl yayımladığı **‘Mühendislik ve Mimarlık Öyküleri’** nin V. cildi... (Mahmut Kiper bu öyküleri derlemekle, TMMOB de bu seriyi yayımlamakla iyi bir iş yapıyorlar.) O ciltte iki öykü var: İsmail Yavuz’un “1923’ten 2011’e Türkiye’de Uçak İmalat Tarihi” başlıklı öyküsü ile Arzu Yıldız, İsmail Yavuz ve Mahmut Kiper’in “Türk Havacılık Tarihinin 100 Yıllık Seyir Defteri: Mehmet Kum” başlıklı öyküsü... Bir de, 11 yıl önce **Mühendis ve Makina** dergisinde yayımlanan (Aralık 2000 ve Ocak 2001), ODTÜ’den Barış Albayrak, İlke Aydınca, Yücel Gürses, İ. Evrim Dizemen ve A. Bahar Haser’in kaleme aldıkları, “Tayyareden’ Uçak’a: Bir Montaj Öyküsü”ne erişebilirlerse iyi olur.

Mâdemki sözü genç Cumhuriyet’ten açtık; o dönemin yurtsever insanları kadar yarattıkları kurumların da gerçekten meraka değer olduğunu anımsatayım ve eski bir Sümerbanklı da olan Müfit Akyos tavsiye ettiği için varlığından haberdar olduğum, Janset Özen Aytemur’un, Libra Kitap tarafından yayımlanan (2010) **‘Türkiye’de Yönetim Düşüncesinin Erken Dönemleri: Sümerbank (1930-1945)’** konulu doktora tezinden de söz edeyim. (Üçüncü haftadır ki Akyos’un adını anıyorum; böylece onun özgeçmişini de yavaş yavaş öğrenmiş oluyorsunuz.) Eski bir AKP bakanının “tarihe gömmekle” öğündüğü(!) Sümerbank’ın sanayimizin kuruluşunda üstlendiği misyon bilinir ama, Türkiye’de yönetim düşüncesinin gelişmesinde oynadığı rol, o kurumda çalışmış olanlar dışında, doğrusu pek fazla bilinmez. Şu satırlar tezin ‘Giriş’inden:

“Türk yönetim tarihinin anlaşılmasında katkı sağlamayı amaçlayan bu çalışma, 1930-45 dönemi yönetim düşüncesini ele almaktadır. Sanayileşme hamlesinin başladığı bu dönem, devletçiliğin bir ideolojik ilke olarak benimsendiği ve işletmeciliğin devlet teşekküllerinde sistemli şekilde uygulanmaya başladığı yılları kapsamı yönüyle önem taşımaktadır. 1930’lar Türkiye’sinin sanayi yapbozundaki ana renkleri ortaya çıkaran figürler, İktisadi Devlet Teşekkülleri’dir. Bu kuruluşlar, devletçiliğin işleyiş kurallarına ayna tutan “sanayi karargahları”dır. Bu karargahlardan biri olan Sümerbank, dönemin egemen aktörlerinden biridir ve gerek yapısal oluşum süreci gerekse yönetim uygulamaları açısından öncü rolü üstlenmiştir.”

Türkiye’de yönetim bilgi ve deneyiminin gelişmesinde, 1930-45 döneminin ve Sümerbank’ın oynadığı rolü, “Osmanlı dönemi[nden] genç Cumhuriyet’e miras kalan yönetim anlayışı[ndan]” başlayarak inceleyip ortaya koyan bu çalışma son derece dikkate değerdir.

Fırsat bulmuşken, Arslan Bekir Sanır’ın Türkiye’de otomotiv sanayiinin gelişimini belgeleyen **‘Türk Otomotiv Sanayii: Kuruluş ve Gelişim Sürecinde Yazılanlar, Belgeler ve**

Yorumlar' başlıklı kitabına da değineyim. Bu kitabın ilk cildinden daha önce söz etmişim. O cilt 1964 ve öncesine aitti. 64 sonrasını kapsayan ikinci cildi de yayımlandı. Kitapçılarda zor bulacağınız için isteme adresini kaydediyorum: arslansanir@gmail.com

Bugünümüzü yerli yerine oturtabilmek için dünü bilmek gerek; dünümüzü aydınlatanlara binlerce teşekkür...

CBT. 24 Ağustos 2012